

School administrators Digital Era

Phattranit Puttiruangsak¹ Phaithoon Waewwong^{2*} and Somjai Maneewong²

¹Ban Phrom Boon School, Khon Kaen Province, Thailand

²Pitchayabundit College, Thailand

*Corresponding author: waewwongp@gmail.com

ABSTRACT

This article aims to present “School administrators in the digital age”. School administrators play a very important role in the development of education. Strategic thinking to achieve educational innovation. To keep pace with the technology and digital world. Characteristics of school administrators in the digital age the results were: Digital Vision, Tools & Technologies, Management Infrastructure, branding, professional Development, Modern corporate culture, good role model, Inspiration operations in educational institutions will be successful. School administrators must develop digital leadership. In accordance with the change of direction have a progressive vision. Predictable changes of the study, led by digital technology used in the decision and plan their operations more effectively.

Keywords: Role, School Administrator, Digital Age

ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

ภัทรานิษฐ์ พุฒิเรืองศักดิ์¹ ไพฑูรย์ แววงค์^{2*} และ สมใจ มณีวงษ์²

¹โรงเรียนบ้านพร้อมบุญ จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย

²วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ประเทศไทย

*Corresponding author: waewwongp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอ “ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล” ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษา การคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาเพื่อให้ก้าวทันโลกเทคโนโลยีและดิจิทัลคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล มีองค์ประกอบดังนี้ มีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ยกระดับความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน สร้างภาพลักษณ์ พัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ สร้างวัฒนธรรมองค์กรสมัยใหม่ การเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างแรงบันดาลใจ การดำเนินงานในสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: บทบาท, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

© 2022 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ในปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้าน เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และได้เข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น ทั้งในชีวิตประจำวันและในระบบเศรษฐกิจโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ผู้นำจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ เนื่องจากผู้นำเป็นผู้กำหนดทิศทางขององค์กร และผู้นำถือเป็นปัจจัย สำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ในยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีภาวะความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล (Digital Leadership) การขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นต้นแบบ ที่ดีในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นตัวแทนของแนวคิดและวิธีปฏิบัติใหม่ โดยการใช้การสื่อสารทางโซเชียลมีเดีย ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้กับสถานศึกษา (Sheninger, 2014)

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสูง ก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกับเป้าหมายและทิศทางการเปลี่ยนแปลง จันทนา แสนสุข. (2559) จากการประเมินทักษะภาวะผู้นำดิจิทัล มีองค์ประกอบสำคัญที่ควรมี ได้แก่ 1) การรู้ดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน

การค้นหา การประเมิน การใช้ การแบ่งปัน และการสร้างสรรค์เนื้อหา) วิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยการสร้างกลยุทธ์การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน 3) การประชาสัมพันธ์ โดยสนับสนุนให้บุคลากรมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลสามารถเจริญเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมแบบดิจิทัล 4) การแสดงตนเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการสนับสนุนบุคลากรอย่างจริงจัง 5) การสื่อสารถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดิจิทัลให้บุคลากรนำไปปฏิบัติ (6) การปรับตัว การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน 7) ความตระหนักในตนเอง สามารถคาดการณ์เหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น 8) การรับรู้ทางวัฒนธรรม การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Sullivan, 2017)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่าที่แท้จริง ตัวชี้วัดในการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะด้าน Digital Literacy, Digital Pedagogy และทักษะสื่อสาร ทั้งยังส่งเสริมการใช้ Digital Technology มาใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ และมีคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจ และสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารและประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้เป็นที่รู้จักผ่านโซเชียลมีเดีย สามารถกระตุ้นให้ครูผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและสามารถร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ส่งเสริมสมรรถนะครูและทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต จากที่กล่าวมาข้างต้น บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอ “ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล” ซึ่งมีรายละเอียดที่กล่าวถึง ดังต่อไปนี้

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy)

ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากยุค Analog ไปสู่ยุค Digital และยุค Robotic จึงทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและการทำงานทุกคนจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด culture shock เนื่องจากการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยี และเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม เช่น การสูญเสียการเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การโจรกรรมข้อมูล การโจมตีทางไซเบอร์ เป็นต้น Digital literacy หรือทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นทักษะด้านดิจิทัลพื้นฐานที่จะเป็นตัวช่วยสำคัญ ในการปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะ “ทำน้อย ได้มาก” หรือ “Work less but get more impact” และช่วยสร้างคุณค่า (Value Co-creation) และความคุ้มค่าในการดำเนินงาน (Economy of Scale) เพื่อการก้าวไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับโอกาสการทำงานที่ดีและเติบโตก้าวหน้าในอาชีพ (Learn and Growth) ได้ด้วย

Digital literacy หมายถึง ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงานและการทำงานร่วมกันหรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานหรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ทักษะดังกล่าวครอบคลุมความสามารถ 4 มิติ 1) การใช้ (Use) 2) เข้าใจ (Understand) 3) การสร้าง (create) 4. เข้าถึง (Access)

เทคโนโลยีดิจิทัล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังมีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) การใช้งานคอมพิวเตอร์ 2) การใช้งานอินเทอร์เน็ต 3) การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย 4) การใช้โปรแกรมประมวลคำ 5) การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ 6) การใช้โปรแกรมนำเสนองาน 7) การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล 8) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ และ 9) การใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย

ประโยชน์ของการพัฒนา Digital literacy

ส่วนนี้จะกล่าวถึง ประโยชน์ของการพัฒนา Digital literacy ซึ่งสำนักงาน ก.พ. (2560) กล่าวไว้ดังนี้

1. ทำงานได้รวดเร็วลดข้อผิดพลาดและมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น
2. มีความภาคภูมิใจในผลงานที่สามารถสร้างสรรค์ได้เอง
3. สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. สามารถระบุทางเลือกและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
5. สามารถบริหารจัดการงานและเวลาได้ดีมากขึ้น และช่วยสร้างสมดุลในชีวิตและการทำงาน
6. มีเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้และเติบโตอย่างเหมาะสม
7. หน่วยงานได้รับการยอมรับว่ามีความทันสมัย เปิดกว้าง และเป็นที่ยอมรับ ซึ่งจะช่วยดึงดูดและรักษาคนรุ่นใหม่ที่มี

ศักยภาพสูง มาทำงานกับองค์กรด้วย

8. หน่วยงานได้รับความเชื่อมั่นและไว้วางใจจากประชาชนและผู้รับบริการมากขึ้น
9. คนในองค์กรสามารถใช้ศักยภาพในการทำงานที่มีมูลค่าสูง (High Value Job) มากขึ้น
10. กระบวนการทำงานและการสื่อสารขององค์กร กระชับขึ้น คล่องตัวมากขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
11. หน่วยงานสามารถประหยัดทรัพยากร (งบประมาณและกำลังคน) ในการดำเนินงานได้มากขึ้น

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องทำความเข้าใจและเตรียมพร้อมนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระบบดิจิทัลหรือเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เป็นประโยชน์สำหรับการบริหารสถานศึกษา และต้องฝึกฝนตนเองให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักวิจัยและนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะด้านดิจิทัลไว้ดังนี้

จิณฉัตร ปะโคทัง. (2561) ได้ให้ทรรศนะไว้ว่า การก้าวสู่การเป็น “คน” ที่มีคุณภาพ และเป็นที่ต้องการสังคมในยุคของดิจิทัล นี้ เราจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาทักษะทางด้านไอทีอย่างน้อย 6 ด้านดังนี้

1. การยกระดับความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี (Tools & Technologies) ต่างๆ อาจเป็นเรื่องยากที่เราจะสามารถตามทันเทคโนโลยีได้ทันทั้งหมด เพราะ เทคโนโลยีมีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็น ฮาร์ดแวร์ (Hardware) และซอฟต์แวร์ (Software)

2. การค้นหา และใช้งาน (Find & Use) ทักษะของการ ค้นหา และนำไปใช้งานนี้ ไม่ใช่แค่เพียงการเข้าค้นหาข้อมูลจาก “กูเกิล” (Google) หรือ “เสิร์ชเอนจิน” (Search Engine) ต่างๆ ได้เพียงเท่านั้น แต่รวมไปถึงทักษะความสามารถในการที่จะนำไปวิเคราะห์ และตัดสินใจ นำข้อมูล ที่มีอยู่มากมาย ในโลกอินเทอร์เน็ตมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีประสิทธิภาพ โดยเข้าใจถึงลิขสิทธิ์ของข้อมูล และการนำไปใช้

3. การสอน และเรียนรู้ (Teach & Learn) ทักษะในด้านนี้ เป็นทักษะที่ต้องอาศัยความร่วมมือกัน เพราะแน่นอนว่าไม่มีใครสามารถรู้ หรือเชี่ยวชาญเทคโนโลยีไปได้ทุกอย่าง จึงต้องจำเป็นต้องมีการแบ่งปันองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทั้งผู้เรียน และผู้สอน จำเป็นต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ถูกต้องอยู่แล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งรวมไปถึงการใช้เครื่องมือในการนำเสนอ (Presentation Tools) ได้เป็นอย่างดี

4. การสื่อสาร และความร่วมมือ (Communication and Collaborate) ทุกวันนี้เราคงยากที่ปฏิเสธการอยู่ในโลกของดิจิทัลได้ยาก เนื่องจากเทคโนโลยี ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งชีวิต และสร้างในเกิดสังคมใหม่ๆ ที่แบ่งแยกออกเป็นกลุ่มย่อยๆ มากขึ้น และยังเทคโนโลยีทำให้ ทุกคนเชื่อมต่อกัน สื่อสารกันได้ง่ายขึ้น ดังนั้นคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มในเรื่องทักษะในการทำงานแบบใหม่ ด้วยการ ใช้ เครื่องมือต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น อีเมล (E-mail) วิดีโอ คอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) วิกี (Wiki) แมสเสจจิง (Messaging) และเครื่องมือทางเทคโนโลยี (Collaboration Tools) ในการการแชร์ข้อมูล เพื่อที่จะให้สามารถทำงานร่วมกันได้ในสถานที่ ต่างๆ ได้อย่างสะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

5. สร้างและนวัตกรรม (Create and Innovate) วันนี้จาก ความก้าวอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเป็นเรื่องง่ายมากขึ้นที่ ทำให้สามารถที่จะสร้างนวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถตอบสนองต่อการทำงานได้ดีมากขึ้น ทั้งในรูปของ ข้อความ รูปภาพ ซอฟต์แวร์ หรือบริการต่างๆ ในรูปแบบ ต่างๆ เช่น “ดิจิทัล อิมเมจ” (Digital Images) “กราฟฟิก ดีไซน์” (Graphics Design) ซึ่งยังอาจหมายถึงการเขียนโปรแกรม (Programming) หรือการเขียนโค้ด (Coding) ด้วย เพราะเป็นทักษะที่สามารถหยิบเอาสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ ทั้งจากภายใน องค์กร และภายนอกมาสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ ได้

6. อัตลักษณ์และสุขภาพ (Identity & Wellbeing) ทักษะนี้ หากแปลความหมายตรงตัวอาจจะเข้าใจไปได้ว่าเป็นเรื่องการแสดงตัวตน และเรื่องของการมีสุขภาพจิตใจที่ดี

สุชญา โกมลวานิช (2563) ได้ศึกษาองค์ประกอบของผู้บริหารยุคดิจิทัล สรุปได้ 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การสื่อสารดิจิทัล (Digital communication) มีตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Communication) การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อดิจิทัล (Public relations using digital media) และการสร้างเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล (Creating a network through digital media)

2. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) มีตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การกำหนดนโยบายดิจิทัลร่วมกัน (Set digital policies together) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน (Use of digital technology in operations) และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และมีจรรยาบรรณ (The use of digital media creative and ethic)

3. การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) มีตัวชี้วัด 5 ตัว คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล (Teaching and learning digital design) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล (Innovation) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Creating an atmosphere that is conducive to learning) การแบ่งปันข้อมูลผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Sharing information via digital technology) และการสร้างสื่อดิจิทัลมาบูรณาการการเรียน (Creating digital media to integrate learning)

Sheninger, E. (2014) ได้นำเสนอทักษะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล (The Pillars of Digital Leadership) ซึ่งก็คือแนวทางการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษายุค ดิจิทัลที่สำคัญๆ ประกอบด้วย การนำเทคโนโลยีมาใช้เป็น เครื่องมือสำหรับนักบริหารการศึกษา ดังนี้

1. การสื่อสาร (communication) การ ดำเนินงานต่างๆ ผ่านช่องทางในการสื่อสารผ่านสื่อ สังคมออนไลน์ (social media) ต่างๆ มีความหลากหลายที่ไม่มีค่าใช้จ่าย และเป็นช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น เว็บไซต์ (website) เฟซบุ๊ก (facebook) ไลน์ (line) ทวิตเตอร์ (twitter) เป็นต้น

2. การประชาสัมพันธ์ (public relations) การบอกเล่าเรื่องราวของเราเอง ของหน่วยงานองค์การในเรื่องต่างๆ ที่เน้นนักบริหารการศึกษาต้องสามารถกำหนด รูปแบบที่เป็นรากฐานในการประชาสัมพันธ์เชิงบวก โดย ผ่านการใช้เครื่องมือสื่อสังคมออนไลน์ (social media)

3. การสร้างภาพลักษณ์ (branding) ในโลกของธุรกิจจะต้องสร้างภาพลักษณ์ขององค์การ หรือแบรนด์และผลกระทบต่อผู้บริโภค สำหรับสถานศึกษาจะต้อง สร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ให้ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในยุคปัจจุบัน และในอนาคต ได้เกิดความมั่นใจ

4. การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ (professional growth or development) ด้วยการเรียนรู้ สื่อสังคมออนไลน์ (social media) สำหรับนักบริหารการศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ได้เอง เพื่อ ตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดหาทรัพยากร การเข้าถึงความรู้การรับความคิดเห็น การติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาความรู้ของผู้บริหารมืออาชีพ

5. การปรับวิสัยทัศน์เกี่ยวกับพื้นที่ การ เรียนรู้ และสภาพแวดล้อม (Re-envisioning learning spaces and environments) เมื่อนักบริหารการศึกษา เข้าใจบทบาทหลักการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษาแล้ว การเริ่มด้วยกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนขั้นตอนต่อไป คือ การปรับสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและมีความสอดคล้องกับโลกแห่งความจริง โดยนัก บริหารการศึกษาจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้

เอกชัย กีสุขพันธ์ (2560) กล่าวว่า คุณลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลข้างต้นนี้มีผลต่อการใช้ภาวะผู้นำ ICT (ICT Leadership) ของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นอย่างมากเพราะภาวะผู้นำ ICT นำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดหมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเรียนรู้เข้าใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้าน ICT และประโยชน์สูงสุด ต่อสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นอาจจะเกิดปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้ง ความรู้ความสามารถของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจึงควรเป็น ดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะ นำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษา

2. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ hardware, software, network และเครือข่ายไร้สายต่างๆ ของสถานศึกษาให้ครูอาจารย์บุคลากร และนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรร ทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ

3. การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศ สถานศึกษาให้มีการใช้ICT อย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครูการบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่างๆ

4. การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

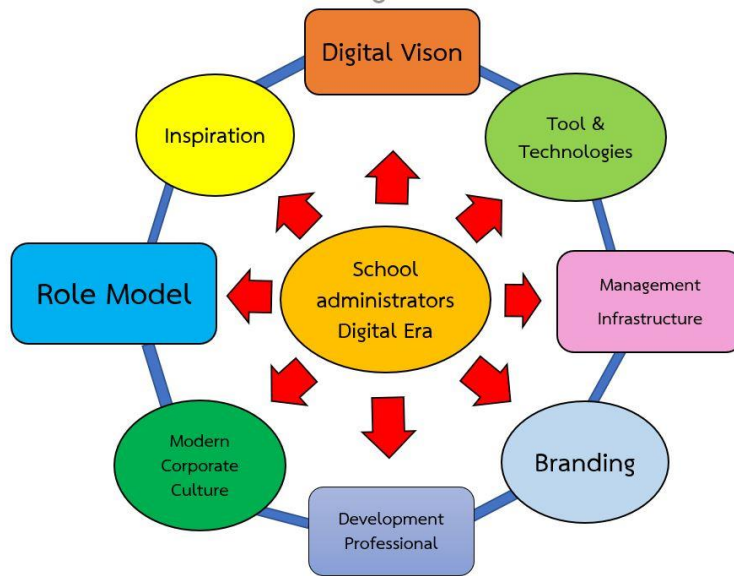
5. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ICT ในการปฏิบัติงาน ได้อย่างเหมาะสม

6. ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการ จัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน

7. จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ICT ของ สถานศึกษาทั้งครูอาจารย์บุคลากรทุกคน และนักเรียนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไป ตามนโยบายอย่างถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

ในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ผู้ที่สามารถปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโลกอนาคตได้เร็วเท่าไร ย่อมมีความได้เปรียบมากเท่านั้น การมีพื้นฐานการศึกษาและนวัตกรรม การศึกษาที่ดี ถือเป็นกุญแจสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรของประเทศในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้ จึงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนอย่างทันท่วงทีเพราะดิจิทัลมีความผันผวน ไม่แน่นอน สลับซับซ้อน และคลุมเครือเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ การวางแผนเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่เป้าหมายผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะสูงในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้



ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School administrators Digital Era)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล (Digital Vision) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ สื่อสารวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายร่วมกันทั้งองค์กร ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน การประชาสัมพันธ์ แบ่งปันข้อมูล พัฒนาและสร้างนวัตกรรมการบริหาร นวัตกรรมการเรียนรู้ บูรณาการอย่างสร้างสรรค์
2. ความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี (Tools & Technologies) พัฒนาครู บุคลากร ให้มีความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเบื้องต้นสำหรับทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการจัดการกระบวนการเรียน การปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์องค์กร
3. บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน (Management Infrastructure) ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ hardware, software, network และเครือข่ายไร้สายต่างๆ ของสถานศึกษาให้ครูอาจารย์บุคลากร และนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรร ทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง
4. สร้างภาพลักษณ์ (Branding) ตัวชี้วัดสำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ขาดไม่ได้เลยคือการสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ให้ผู้ปกครองชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในยุคปัจจุบัน และในอนาคต ได้เกิดความมั่นใจ ไว้วางใจในการผลิตผลของสถานศึกษา

5. พัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ (Development Professional) ความเป็นมืออาชีพส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต เพราะผู้บริหารมืออาชีพย่อมส่งเสริม สนับสนุน นำพาองค์กรสู่ความเป็นมืออาชีพได้ พัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ สร้างสรรค์ผลงานในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. สร้างวัฒนธรรมองค์กรสมัยใหม่ (Modern Corporate Culture) ในโลกของดิจิทัลพฤติกรรมองค์กรควรยึดมั่นในความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างฐานข้อมูลเพื่อประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษา และประกอบการตัดสินใจอย่างถูกต้องแม่นยำ
7. เป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) ผู้บริหารควรทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ไม่กลัวเทคโนโลยีใหม่ๆ และกล้าที่จะทดลอง
8. สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ให้การส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษา นำความรู้ ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานอื่น ที่นอกเหนือจากงานสอน ให้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา แสนสุข. (2559). ภาวะผู้นำ Leadership. ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- จิณฉัตร ปะโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2564, จาก <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/10/OBECPolicy62.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). แนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ เพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล. สืบค้น 4 มีนาคม 2564, จาก <https://www.ocsc.go.th/sites>.
- สุชญา โกมลวานิช. (2563) องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2564). คุณลักษณะยุคดิจิทัล, เข้าถึงเมื่อ 4 มี.ค. 2564, จาก <http://www.trueplookpanya.com//knowledge>.
- Sheninger, E. (2014). Digital Leadership: Changing paradigms for changing times. California: United States of America.
- Sullivan, L. (2017). 8 Skills Every Digital Leader Needs. Retrieved 25 May 2019, form <https://www.cmswire.com/digital-workplace/8-skills-every-digital-leader-needs/>.